ДОРНОД АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН АУДИТ

“Чойбалсан хөгжил” орон нутгийн өмчит аж ахуйн тооцоот үйлдвэрийн газрын 2023 оны санхүүгийн тайланд хийсэн аудитын тайлан

Аудитын код: ДОА-2024/06/НА-СТА-ОНА

Цахим хуудас: www.audit.mn Чойбалсан хот 2024 он	Дорнод аймаг дахь Төрийн аудитын газрын дарга, Тэргүүлэх аудитор: Б.Болортуул Утас: 7058-4203, Цахим хаяг: bolortuulb@audit.gov.mn Аудитын менежер: И.Сэмжидмаа Утас: 7058-4204, Цахим хаяг: semjidmaai@audit.gov.mn Ахлах аудитор: Д.Нармандах Утас: 7058-4207, Цахим хаяг:narmandakhd@audit.gov.mn Аудитор: Б.Одхүү Утас: 7058-4207, Цахим хаяг:odkhuu@audit.gov.mn

Энэхүү аудитын тайлантай холбоотой нэмэлт мэдээллийг дээрх хаягаар авна уу.

АГУУЛГА

1. Хараат бус аудиторын дүгнэлт... 3-4

2. Аудит хийсэн санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэл...5-9

3. Санхүүгийн тайлангийн тодруулга...10

3.1 Байгууллага, түүний үйл ажиллагаа...10

3.2 Байгууллагын гадаад, дотоод орчин... 10

3.3 Санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал...10

3.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлого, толилуулгад гарсан өөрчлөлт...................10

3.5. Зорилтот түвшний төлөвлөгөө, гүйцэтгэл... 11

4. Аудитын тайлан...12

4.1 Ерөнхий зүйл 12

4.2 Материаллаг байдал 13

4.3 Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн хэрэгжилт..13

4.4 Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал 13

4.5 Завсрын аудитын үр дүн, өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилт 14

4.6 Дараагийн аудитаар анхаарах асуудал 14

5. Аудитын илрүүлэлт 14

6. Аудитаар илэрсэн буруу илэрхийллийн нэгтгэл...15

ТОВЧИЛСОН ҮГИЙН ЖАГСААЛТ

АДБОУС	Аудитын дээд байгууллагын Олон Улсын Стандарт
ДОА	Дорнод аймаг
ЗДТГ	Засаг даргын Тамгын газар
НА	Нийцлийн аудит
ОНА	Орон нутгийн өмчит аж ахуйн нэгж
СТОУС	Санхүүгийн Тайлангийн Олон Улсын Стандарт
СТА	Санхүүгийн тайлангийн аудит
ТУЗ	Төлөөлөн удирдах зөвлөл

1. ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ДҮГНЭЛТ

ДОРНОД АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР
7 дугаар баг, Хэрлэн сум, Дорнод аймаг, 21000
ЗДТГ-ын II байр, Утас/Факс: 7058-4203

2024.03.15 № 298

танай___________-ны №_____________-т

ДОРНОД АЙМГИЙН “ЧОЙБАЛСАН ХӨГЖИЛ” ОНӨААТҮГ-ЫН ЗАХИРАЛ
Б.ГЭРЭЛТ-ОД ТАНАА

Өөрчлөлтгүй дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1, 8 дугаар зүйлийн 8.1, Төсвийн хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.9.8-д заасны дагуу “Чойбалсан хөгжил” орон нутгийн өмчит аж ахуйн тооцоот үйлдвэрийн газрын 2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн байдал, санхүүгийн үр дүн, цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлт, мөнгөн гүйлгээний тайлан, тодруулгуудад аудит хийлээ.

“Чойбалсан хөгжил” орон нутгийн өмчит аж ахуйн тооцоот үйлдвэрийн газрын 2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Санхүүгийн тайлагналын олон улсын стандартад нийцүүлэн бүх материаллаг зүйлсийн хувьд үнэн зөв толилуулсан байна.

Дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага аудит хийхдээ Аудитын дээд байгууллагын олон улсын стандарт, түүнд нийцүүлэн Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын баталсан журам, зааврын дагуу гүйцэтгэж, аудит хийгдэх байгууллагаас хараат бус, аудиторын ёс зүйн үүрэг хариуцлагыг биелүүлж ажилласан. Бидний цуглуулсан хангалттай бөгөөд зохистой аудитын нотолгоо нь дүгнэлт өгөх үндэслэл болно.

Асуудлыг онцолсон хэсэг

Байгууллага үйл ажиллагаагаа тасралтгүй явуулахтай холбоотой тодорхой бус байдал үүсээгүй болно.

Аудитын гол асуудал

“Чойбалсан хөгжил” орон нутгийн өмчит аж ахуйн тооцоот үйлдвэрийн газар нь 2005 онд Азийн хөгжлийн банкнаас авсан зээлийн үлдэгдэл 235.0 сая төгрөгийг төлсөн байна.

Бусад асуудлын хэсэг

Дорнод аймгийн ИТХ-ын 2022 оны 9/05 дугаар тогтоолоор "Чойбалсан хөгжил" орон нутгийн өмчит аж ахуйн тооцоот үйлдвэрийн газрын төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүнд төрийн алба хаах насны дээд хязгаар хүрсэн хүн томилсон байна.

011021162

Удирдлага болон Засаглах эрх бүхий этгээдийн санхүүгийн тайланд хүлээх үүрэг, хариуцлага

Удирдлага нь санхүүгийн тайланг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Санхүүгийн тайлагналын олон улсын стандартын дагуу үнэн зөв бэлтгэж толилуулах үүрэгтэй.

Санхүүгийн тайланг залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийлэлгүй бэлтгэхэд шаардлагатай гэж үзсэн дотоод хяналтыг тодорхойлж, хэрэгжүүлэх үүрэг хариуцлага хүлээнэ.

Төрийн аудитын байгууллагын үүрэг, хариуцлага

Төрийн аудитын байгууллага залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийллээс санхүүгийн тайлан бүхэлдээ ангид эсэх талаарх үндэслэлтэй баталгаажуулалт олж авах, дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргах зорилготой.

Үндэслэлтэй баталгаажуулалт нь дээд түвшнийх боловч үнэмлэхүй түвшний баталгаажуулалт биш бөгөөд АДБОУС-ын дагуу хийсэн аудитаар бүх материаллаг буруу илэрхийлэл бүрийг илрүүлнэ гэсэн баталгаа болохгүй юм.

Буруу илэрхийлэл нь залилан эсвэл алдаанаас үүсэж болох бөгөөд дангаараа эсвэл нийлээд уг санхүүгийн тайланд үндэслэн гарах хэрэглэгчдийн эдийн засгийн шийдвэрт нөлөөлөх үндэслэлтэй байвал материаллаг гэж үздэг.

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР Б.БОЛОРТУУЛ

2. АУДИТ ХИЙСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАН, ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛ

2.1 Аудит хийсэн санхүүгийн байдлын тайлан

Код	Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл
1	**ЭРГЭЛТИЙН ХӨРӨНГИЙН ДҮН (I)**	**1,038,524,733.01**	**1,008,299,681.62**
31	**МӨНГӨН ХӨРӨНГӨ**	**1,024,865.93**	**58,967.76**
31200	Банкинд байгаа бэлэн мөнгө	1,024,865.93	58,967.76
31210	Төгрөг	1,024,865.93	58,967.76
31213	Арилжааны банк дахь харилцах	1,024,865.93	58,967.76
33	**АВЛАГА**	**30,645,705.91**	**17,103,089.65**
33402	Татвар НДШ-н авлага (ТӨҮГ)	7,620,018.26	
33500	Бусад авлага	23,025,687.65	17,103,089.65
33510	Байгууллагаас авах авлага	400,400.00	
33520	Хувь хүмүүсээс авах авлага	22,625,287.65	17,103,089.65
35	**БАРАА МАТЕРИАЛ**	**1,006,854,161.17**	**991,137,624.21**
35300	Бэлэн бүтээгдэхүүн	7,925,799.64	6,046,363.64
35400	Хангамжийн материал	998,928,361.53	985,091,260.57
35410	Бичиг хэргийн материал		291,090.94
35420	Аж ахуйн материал		74,636.36
35430	Сэлбэг хэрэгсэл	1,025,908.72	28,073,494.40
35440	Түлш, шатах тослох материал	5,751,818.20	5,500,000.00
35450	Барилгын засварын материал	279,661,992.73	728,670,434.60
35470	Бусад хангамжийн материал	712,488,641.88	222,481,604.27
2	**ЭРГЭЛТИЙН БУС ХӨРӨНГИЙН ДҮН (II)**	**6,773,197,383.25**	**9,541,807,876.09**
39	**ҮНДСЭН ХӨРӨНГӨ**	**6,773,197,383.25**	**9,541,807,876.09**
39100	Газар	600,000,000.00	2,740,000,000.00
39200	Биет хөрөнгө	6,171,667,521.89	6,800,919,681.37
39201	Барилга, байгууламж, орон сууц	7,456,453,557.92	8,400,984,330.45
39202	Хуримтлагдсан элэгдэл - Барилга	(2,991,504,552.43)	(3,164,709,357.49)
39203	Авто-тээврийн хэрэгсэл	2,410,761,791.04	1,442,467,831.04
39204	Хуримтлагдсан элэгдэл - Тээврийн хэрэгсэл	(1,482,604,564.93)	(610,332,209.09)
39205	Машин тоног төхөөрөмж(компьютер)	371,660,464.48	559,433,944.24
39206	Хуримтлагдсан элэгдэл - Тоног төхөөрөмж	(175,601,343.57)	(217,980,247.22)
39207	Тавилга, аж ахуйн эд хогшил	27,365,776.57	24,412,894.57
39208	Хуримтлагдсан элэгдэл - Тавилга	(22,076,682.38)	(14,303,364.60)
39213	Түүх соёл, музейн дурсгалт зүйлс	197,714,504.00	197,714,504.00
39214	Бусад үндсэн хөрөнгө	652,875,944.91	599,428,309.00
39215	Хуримтлагдсан элэгдэл - Бусад үндсэн хөрөнгө	(413,377,373.72)	(416,196,953.53)
39216	Дуусаагүй барилга, байгууламж	140,000,000.00	
39300	Биет бус хөрөнгө	1,529,861.36	888,194.72
39301	Програм хангамж	3,880,000.00	3,070,000.00
39302	Хуримтлагдсан элэгдэл - Програм хангамж	(2,350,138.64)	(2,181,805.28)
3	**НИЙТ ХӨРӨНГИЙН ДҮН (III=I+II)**	**7,811,722,116.26**	**10,550,107,557.71**
4	**НИЙТ ӨР ТӨЛБӨР (IV)**	**270,338,071.60**	**13,968,125.51**

41	**БОГИНО ХУГАЦААТ ӨР ТӨЛБӨР**	**35,304,271.99**	**13,968,125.51**
41300	Өглөг	35,304,271.99	13,968,125.51
41310	Ажилчидтай холбогдсон өглөг	184,373.00	64,181.00
41311	Цалингийн өглөг	64,201.00	64,181.00
41313	ХАОАТ-ын өглөг	120,172.00	
41320	Бараа үйлчилгээний зардлын өглөг	23,315,499.99	(0.01)
413205	Тээвэр, шатахууны өглөг	23,315,500.00	(0.01)
413213	Бусад зардлын өглөг	(0.01)	
41330	Татаас, санхүүжилт, шилжүүлгийн өглөг	376,299.00	
41360	Бусад өглөг	11,428,100.00	13,903,944.52
41361	Байгууллагад төлөх өглөг	10,929,788.13	10,929,788.13
41362	Хувь хүмүүст төлөх өглөг	498,311.87	498,311.87
41363	Татварын өр - ТӨҮГ		2,475,844.52
42	**УРТ ХУГАЦААТ ӨР ТӨЛБӨР**	**235,033,799.61**	
42200	Урт хугацаат зээл	235,033,799.61	
42210	Төгрөг	235,033,799.61	
42211	Засгийн газрын байгууллага, бусад шатны төсөв	235,033,799.61	
5	**ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН (V)**	**7,541,384,044.66**	**10,536,139,432.20**
51	**Засгийн газрын хувь оролцоо**	**7,541,384,044.66**	**10,536,139,432.20**
51101	-Төрийн	5,583,376,053.73	7,723,376,053.73
51200	Хуримтлагдсан үр дүн	1,752,643,444.67	2,635,924,830.37
51210	Өмнөх үеийн үр дүн	86,801,811.86	2,016,203,242.44
51220	Тайлант үеийн үр дүн	1,665,841,632.81	619,721,587.93
51300	Хөрөнгийн дахин үнэлгээний зөрүү	205,364,546.26	176,838,548.10
6	**ӨР ТӨЛБӨР, ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН (VI=IV+V)**	**7,811,722,116.26**	**10,550,107,557.71**

2.2 Аудит хийсэн санхүүгийн үр дүнгийн тайлан

Код	Үзүүлэлт	Өмнөх он	Тайлант он
1	**ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ОРЛОГЫН ДҮН (I)**	**4,542,757,261.27**	**4,913,105,759.33**
12	**ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО**	**2,837,274,179.07**	**3,353,110,994.41**
1200	Нийтлэг татварын бус орлого	2,837,274,179.07	3,353,110,994.41
120004	Төсөв байгууллагын өөрийн орлого	75,223,188.64	52,994,510.29
1200041	Үндсэн үйл ажиллагааны орлого	71,346,409.29	42,542,329.34
1200042	Туслах үйл ажиллагааны орлого	3,549,999.45	10,452,180.95
1200045	Үнэ төлбөргүй хүлээн авсан орлого	326,779.90	
120009	Бусад нийтлэг татварын бус орлого	327,736.00	78,419.15
120017	Үнэ төлбөргүй хүлээн авсан орлого - Үндсэн хөрөнгө	1,651,823,443.46	2,386,886,392.97
120018	Үнэ төлбөргүй хүлээн авсан орлого - Материал	1,109,899,810.97	913,151,672.00
13	**ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО**	**1,705,483,082.20**	**1,559,994,764.92**
1320	Орон нутгийн төсвөөс санхүүжих	1,691,846,718.57	1,439,449,310.36
132006	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт /аймаг, нийслэлээс авсан санхүүгийн дэмжлэг/	1,491,846,718.57	1,439,449,310.36
132007	Орон нутгийн хөгжлийн сангаас санхүүжих	200,000,000.00	
1330	Төсвийн захирагчдаас	13,636,363.63	120,545,454.56
133004	Дээд шатны төсвийн эрх захирагчаас олгосон санхүүжилт		53,636,363.65

133005	Төсвийн ерөнхийлөн захирагч хооронд хийсэн санхүүжилт	13,636,363.63	66,909,090.91
2	**ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРДЛЫН ДҮН (II)**	**2,876,915,628.46**	**3,549,860,293.72**
21	**УРСГАЛ ЗАРДАЛ**	**2,876,915,628.46**	**3,549,860,293.72**
210	БАРАА, ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	2,867,847,629.64	3,533,618,802.70
2101	Цалин, хөлс болон нэмэгдэл урамшил	840,379,416.00	814,255,296.40
210101	Үндсэн цалин	814,307,036.00	795,780,276.40
210104	Урамшуулал	26,072,380.00	18,475,020.00
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	117,005,260.59	116,383,872.45
210201	Тэтгэврийн даатгал	69,633,608.02	70,347,574.45
210202	Тэтгэмжийн даатгал	8,192,188.57	8,266,620.00
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	22,820,529.00	22,803,428.00
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	1,475,616.00	1,285,623.00
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	14,883,319.00	13,680,627.00
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	171,764,823.44	279,413,822.40
210301	Гэрэл, цахилгаан	163,911,172.00	274,490,568.13
210302	Түлш, халаалт	5,258,957.70	1,748,500.00
210303	Цэвэр, бохир ус	2,154,693.74	1,789,299.72
210304	Байрны түрээс	440,000.00	1,385,454.55
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	358,303,171.64	251,416,380.93
210401	Бичиг хэрэг	3,992,368.23	2,928,599.42
210402	Тээвэр, шатахуун	321,591,127.87	209,371,082.93
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	9,954,842.68	11,238,844.01
210405	Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал	1,583,214.44	4,565,254.50
Код	Үзүүлэлт	Өмнөх он	Тайлант он
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	20,424,346.20	2,124,080.14
210407	Аж ахуйн материал худалдан авах зардал	377,272.22	14,972.73
210409	Бараа материал шилжүүлсний зардал		21,173,547.20
210410	Бараа материал худалдан авахад төлсөн - ТӨҮГ	380,000.00	
2105	Нормативт зардал	35,367,363.53	18,403,363.62
210502	Хоол, хүнс		624,363.62
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	35,367,363.53	17,779,000.00
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	253,876,176.46	937,019,191.74
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	8,767,180.26	10,567,141.43
210603	Хөдөлмөр хамгааллын хэрэглэл	35,680,216.72	5,578,048.36
210604	Урсгал засвар	209,428,779.48	920,874,001.95
2107	Томилолт, зочны зардал		312,727.27
210702	Дотоод албан томилолт		312,727.27
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	71,951,011.76	19,842,313.12
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	60,526,894.12	5,581,739.16
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	1,636,363.64	900,000.00
210803	Даатгалын үйлчилгээ	6,908,925.00	1,964,150.00
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	1,030,740.00	2,641,553.08
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношилгоо	830,000.00	260,000.00
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	480,000.00	1,020,909.09
210807	Газрын төлбөр	28,289.00	3,825,080.43

210808	Банк, санхүүгийн байгууллагын үйлчилгээний хураамж	130,100.00	45,800.00
210810	Борлуулалт маркетингийн зардал - ТӨҮГ	40,000.00	
210813	Бусад зардал - ТӨҮГ	339,700.00	3,603,081.36
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	1,019,200,406.22	1,096,571,834.77
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал		52,227,270.48
210902	Хичээл, үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	2,430,000.00	
210903	Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл хорогдол	1,016,770,406.22	1,044,344,564.29
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	9,067,998.82	16,241,491.02
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	9,067,998.82	16,241,491.02
213204	Ажил олгогчоос олгох бусад тэтгэмж, урамшуулал	7,554,633.82	4,819,341.02
213207	Тэтгэвэрт гарахад нь олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмжп	1,513,365.00	11,422,150.00
3	**ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР ДҮН (III=I-II)**	**1,665,841,632.81**	**1,363,245,465.61**
5	**ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУС ЗАРДЛЫН ДҮН (V)**		**743,523,877.68**
225	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУС ЗАРДАЛ		743,523,877.68
225001	Үндсэн хөрөнгө худалдсаны гарз		603,523,877.68
225010	Үнэ төлбөргүй гарсан зардал - үндсэн хөрөнгө		140,000,000.00
6	**ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ НИЙТ ҮР ДҮН (VI=III+IV-V)**	**1,665,841,632.81**	**619,721,587.93**

2.3 Аудит хийсэн мөнгөн гүйлгээний тайлан

Код	Үзүүлэлт	Өмнөх он	Тайлант он
1	**ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ОРЛОГЫН ДҮН (I)**	**1,885,635,015.17**	**1,714,223,430.74**
12	**ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО**	**78,036,282.17**	**60,952,130.74**
1200	Нийтлэг татварын бус орлого	78,036,282.17	60,952,130.74
120004	Төсөв байгууллагын өөрийн орлого	72,885,349.17	59,787,765.21
1200041	Үндсэн үйл ажиллагааны орлого	68,733,771.91	47,207,489.49
1200042	Туслах үйл ажиллагааны орлого	4,035,909.09	12,580,275.72
1200045	Үнэ төлбөргүй хүлээн авсан орлого	115,668.17	
120009	Бусад нийтлэг татварын бус орлого	5,150,933.00	833,141.00
120015	Даатгалын нөхвөрөөс хүлээн авсан мөнгө - ТӨҮГ		331,224.53
13	**ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО**	**1,807,598,733.00**	**1,653,271,300.00**
1320	Орон нутгийн төсвөөс санхүүжих	1,792,598,733.00	1,520,671,300.00
132006	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт /аймаг, нийслэлээс авсан санхүүгийн дэмжлэг/	1,592,598,733.00	1,520,671,300.00
132007	Орон нутгийн хөгжлийн сангаас санхүүжих	200,000,000.00	
1330	Төсвийн захирагчдаас	15,000,000.00	132,600,000.00
133004	Дээд шатны төсвийн эрх захирагчаас олгосон санхүүжилт		59,000,000.00
133005	Төсвийн ерөнхийлөн захирагч хооронд хийсэн санхүүжилт	15,000,000.00	73,600,000.00
2	**НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН (II)**	**1,864,708,349.24**	**1,685,026,828.91**
21	**УРСГАЛ ЗАРДАЛ**	**1,864,708,349.24**	**1,685,026,828.91**
210	БАРАА, ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	1,832,084,903.24	1,635,384,961.91
2101	Цалин, хөлс болон нэмэгдэл урамшил	843,230,430.66	804,222,859.46
210101	Үндсэн цалин	819,560,016.66	796,540,975.46
210104	Урамшуулал	23,465,142.00	7,681,884.00
210106	Ажилчдад төлсөн - ТӨҮГ	205,272.00	
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	106,014,279.93	116,383,868.76

210201	Тэтгэврийн даатгал	64,293,391.36	70,281,525.95
210202	Тэтгэмжийн даатгал	7,409,769.57	8,266,621.00
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	19,479,966.00	22,803,428.00
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	1,337,638.00	1,285,623.00
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	13,493,515.00	13,746,670.81
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	195,653,021.96	307,926,889.68
210301	Гэрэл, цахилгаан	184,898,740.49	301,147,682.68
210302	Түлш, халаалт	5,184,853.47	1,923,350.00
210303	Цэвэр, бохир ус	4,612,428.00	3,395,857.00
210304	Байрны түрээс	957,000.00	1,460,000.00
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	365,032,460.96	222,208,889.92
210401	Бичиг хэрэг	4,869,897.00	3,358,746.00
210402	Тээвэр, шатахуун	341,386,699.00	194,367,748.50
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	10,475,659.96	12,371,528.42
210405	Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал	2,856,026.00	10,113,680.00
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	4,893,089.00	1,768,687.00
210407	Аж ахуйн материал худалдан авах зардал	551,090.00	228,500.00
2105	Нормативт зардал	38,593,900.00	20,053,200.00
210501	Эм, бэлдмэл, эмнэлгийн хэрэгсэл	178,000.00	
210502	Хоол, хүнс		633,500.00
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	38,415,900.00	19,419,700.00
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	188,662,307.00	141,747,309.69
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	4,149,550.00	2,234,000.00
210602	Тавилга	2,821,989.00	
210603	Хөдөлмөр хамгааллын хэрэглэл	29,972,202.00	3,481,000.00
210604	Урсгал засвар	151,718,566.00	136,032,309.69
2107	Томилолт, зочны зардал		336,000.00
210702	Дотоод албан томилолт		336,000.00
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	92,468,502.73	21,912,744.40
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	66,260,485.00	5,733,521.00
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	5,219,711.87	900,000.00
210803	Даатгалын үйлчилгээ	6,908,925.00	2,295,374.53
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	1,030,740.00	2,641,553.08
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношилгоо	913,000.00	286,000.00
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	528,000.00	1,123,000.00
210807	Газрын төлбөр	11,097,840.86	3,825,080.43
210808	Банк, санхүүгийн байгууллагын үйлчилгээний хураамж	130,100.00	45,800.00
210810	Борлуулалт маркетингийн зардал - ТӨҮГ	40,000.00	
210813	Бусад зардал - ТӨҮГ	339,700.00	5,062,415.36
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	2,430,000.00	593,200.00
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал		593,200.00
210902	Хичээл, үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	2,430,000.00	
212	ТАТААС	21,534,065.00	32,576,299.00
2121	Төрийн өмчит байгууллагад олгох татаас	21,534,065.00	32,576,299.00
212101	Төрийн өмчит байгууллагад олгох татаас	21,534,065.00	32,576,299.00

213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	11,089,381.00	17,065,568.00
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	11,089,381.00	17,065,568.00
213202	Нийгмийн даатгалын тэтгэвэр, тэтгэмж	4,995,606.00	736,643.00
213204	Ажил олгогчоос олгох бусад тэтгэмж, урамшуулал	4,700,410.00	4,861,775.00
213205	Төрөөс иргэдэд олгох тэтгэмж, урамшуулал		45,000.00
213207	Тэтгэвэрт гарахад нь олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмжп	1,393,365.00	11,422,150.00
3	**ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (III=I-II)**	**20,926,665.93**	**29,196,601.83**
4	**ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН МӨНГӨН ОРЛОГЫН ДҮН (IV)**		
5	**ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН МӨНГӨН ЗАРДЛЫН ДҮН (V)**	**19,909,800.00**	**30,162,500.00**
22	**ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ**	**19,909,800.00**	**30,162,500.00**
223	БУСАД ХӨРӨНГӨ	19,909,800.00	30,162,500.00
223001	Бусад хөрөнгө	18,409,800.00	
223004	Биет ба биет бус хөрөнгө худалдан авсан зардал	1,500,000.00	30,162,500.00
6	**ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (VI=IV-V)**	**(19,909,800.00)**	**(30,162,500.00)**
Код	Үзүүлэлт	Өмнөх он	Тайлант он
9	**САНХҮҮГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ОРЛОГЫН ДҮН**		
10	**САНХҮҮГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРДЛЫН ДҮН**		
7	**САНХҮҮГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (VII)**		
8	**НИЙТ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (VIII=III+VI+VII)**	**1,016,865.93**	**(965,898.17)**
14	**Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл**	**8,000.00**	**1,024,865.93**
15	**Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл**	**1,024,807.93**	**58,967.76**

2.4 Аудит хийсэн цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлтийн тайлан

Код	Үзүүлэлт	Засгийн хөрөнгө оруулсан капитал	Дахин үнэлгээний нөөц	Хуримтлагдсан үр дүн	Бусад	Засгийн газрын хувь оролцооны нийт дүн
1	**2021 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл**	**1,651,018,769.00**	**205,364,546.26**	**86,801,811.86**		**1,943,185,127.12**
2	Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт					
3	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	1,651,018,769.00	205,364,546.26	86,801,811.86		1,943,185,127.12
4	Үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээний өсөлт бууралт					
5	Үндсэн хөрөнгийн өсөлт бууралт	3,932,357,284.73				3,932,357,284.73
6	Орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрөгдөөгүй олз, гарз					
7	Өмчид гарсан өөрчлөлт					
8	Зарласан ноогдол ашиг					
9	Тайлант үеийн үр дүн			1,665,841,632.81		1,665,841,632.81
10	2022 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл					
11	**2023 оны 1-р сарын 1-нээрх үлдэгдэл**	**5,583,376,053.73**	**205,364,546.26**	**1,752,643,444.67**		**7,541,384,044.66**
12	Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт			263,559,797.77		263,559,797.77
13	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	5,583,376,053.73	205,364,546.26	2,016,203,242.44		7,804,943,842.43

14	Үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээний өсөлт бууралт		(28,525,998.16)			(28,525,998.16)
15	Үндсэн хөрөнгийн өсөлт бууралт	2,140,000,000.00				2,140,000,000.00
16	Орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрөгдөөгүй олз, гарз					
17	Өмчид гарсан өөрчлөлт					
18	Зарласан ноогдол ашиг					
19	**Тайлант үеийн үр дүн**			**619,721,587.93**		**619,721,587.93**
20	**2023 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл**	**7,723,376,053.73**	**176,838,548.10**	**2,635,924,830.37**		**10,536,139,432.20**

2.5 Аудит хийсэн төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

Данс	Үзүүлэлт	Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл
2	**I. НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН**	**1,520,671,300.00**	**1,548,848,664.38**
21	**УРСГАЛ ЗАРДЛЫН ДҮН**	**1,520,671,300.00**	**1,548,848,664.38**
210	Бараа, үйлчилгээний зардал	1,509,529,800.00	1,548,848,664.38
2101	**Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил**	**814,284,500.00**	**804,222,859.46**
210101	Үндсэн цалин	776,009,600.00	796,540,975.46
	ТУЗ-ийн урамшуулал	38,274,900.00	7,681,884.00
2102	**Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл**	**118,071,400.00**	**116,383,868.76**
210201	Тэтгэврийн даатгал	69,214,300.00	70,281,525.95
210202	Тэтгэмжийн даатгал	8,142,800.00	8,266,621.00
210203	ҮОМШӨ ний даатгал	22,800,000.00	22,803,428.00
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	1,628,600.00	1,285,623.00
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	16,285,700.00	13,746,670.81
2103	**Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал**	**303,958,700.00**	**307,926,889.68**
210301	Гэрэл цахилгаан	294,752,600.00	301,147,682.68
210302	Түлш, халаалт	6,629,700.00	1,923,350.00
210303	Цэвэр, бохир ус	2,576,400.00	3,395,857.00
210304	Байрны түрээс		1,460,000.00
2104	**Хангамж, бараа материалын зардал**	**193,942,850.00**	**222,208,889.92**
210401	Бичиг хэрэг	1,635,600.00	3,358,746.00
210402	Тээвэр (шатахуун)	179,367,100.00	194,367,748.50
210403	Шуудан холбоо, интернэтийн төлбөр	12,040,150.00	12,371,528.42
	Хог хаягдал зайлуулах, хортон шимэгчдийн устгал	900,000.00	10,113,680.00
210406	Бага үнэтэй түргэн элэгдэх ахуйн эд зүйлс		1,768,687.00
210407	Аж ахуйн материал худалдан авах зардал		228,500.00
2105	**Нормативт зардал**	**10,840,000.00**	**20,053,200.00**
	Хоол, хүнс		633,500.00
210503	Нормын хувцас зөөлөн эдлэл	10,840,000.00	19,419,700.00
2106	**Эд хогшил худалдан авах**	**63,174,650.00**	**45,004,805.12**
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	7,287,000.00	2,234,000.00
	Тавилга		7,543,000.00
210603	Хөдөлмөр хамгааллын хэрэгсэл	5,461,400.00	3,481,000.00
210604	Урсгал засвар	50,426,250.00	31,746,805.12
	Томилолтын зардал	-	**336,000.00**
	Дотоод албан томилолт		336,000.00
2108	**Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр**	**5,257,700.00**	**12,694,024.08**
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж		5,733,521.00

210802	Аудит, баталгаажуулалт зэрэглэл тогтоох зардал	900,000.00	900,000.00
210803	Даатгалын үйлчилгээ	3,020,000.00	1,964,150.00
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	346,700.00	2,641,553.08
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношилгоо	363,000.00	286,000.00
210806	Мэдээллийн технологийн зардал	628,000.00	1,123,000.00
210807	НӨАТ-н зардал		
	Борлуулалт маркетингийн зардал-ТӨҮГ		
210808	Банк, санхүүгийн байгууллагын үйлчилгээний хураамж		45,800.00
2201	**Бараа үйлчилгээний бусад зардал**		**2,997,559.36**
	Бараа үйлчилгээний бусад зардал		2,997,559.36
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх		
-	**Төрийн өмчит байгууллагад олгох татаас**		**-**
-	Төрийн өмчит байгууллагад олгох татаас		
	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	**11,141,500.00**	**17,020,568.00**
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг		736,643.00
213204	Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж		4,861,775.00
213207	Нэг удаагийн тэтгэмж урамшуулал	11,141,500.00	11,422,150.00
22	**ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ**		-
2200	Дотоод эх үүсвэрээр		
223001	Бусад хөрөнгө		
	ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	**1,520,671,300.00**	**1,547,882,766.21**
1320	ОРОН НУТГИЙН ТӨСВӨӨС САНХҮҮЖИХ	1,488,471,300.00	1,488,471,300.00
132004	Оны эхний үлдэгдлээс санхүүжих / орон нутгийн төсөв/	100,000,000.00	100,000,000.00
132001	Орон нутгийн төсвөөс	1,388,471,300.00	1,388,471,300.00
132002	Орон нутгийн хөгжлийн сангаас санхүүжих		
133005	Төсвийн ерөнхийлэн захирагчаас		
120004	**ТӨСӨВТ БАЙГУУЛЛАГЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНААС**	**32,200,000.00**	**59,411,466.21**
1200041	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	32,200,000.00	32,200,000.00
1200042	Туслах үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих		27,211,466.21
4	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл		1,024,865.93
5	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл		58,967.76
62	АЖИЛЛАГСДЫН ТОО	59	57
620001	Удирдах ажилтан	1	1
620002	Гүйцэтгэх ажилтан	14	10
620003	Үйлчлэх ажилтан	42	42
620003	Гэрээт ажилтан	2	4

3. АУДИТЫН ИЛРҮҮЛЭЛТ

Аудитаар нийт 2,375.0 сая төгрөгийн алдаа[1] илэрснээс аудитын явцад залруулах бичилт хийлгэсэн.

Залруулсан алдаа:

1. Газрын нэгдсэн санд бүртгэлтэй 1,070,000 $м^2$ байгууллагын эзэмшлийн гэрчилгээтэй 2,375.0 сая төгрөгийн 1 газар бүртгэл, тайланд тусгагдаагүй байна. Энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.4 дахь "төсвийн жилийн явцад шинээр бий болсон аливаа орлого, эх үүсвэр, зээл, хандив, тусламж, тэдгээрээр санхүүжүүлсэн үйл ажиллагааны зарлага нь төсвийн бүрэлдэхүүн байх", Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 14 дүгээр

[1] Мэдээллийг тусгахгүй орхигдуулах, буруу тусган илэрхийлэх, үүнд, математик үйлдлийн алдаа, НББ-ийн бодлогыг мөрдөхөд гарсан алдаа, бодит байдлыг буруу тайлбарласан /буруу ойлгосон/, хайнга хандсан /мартсан, тэмдэглээгүй орхисон/,

зүйлийн 14.4 дэх "*Нягтлан бодох бүртгэлд дараах зүйлсийг заавал бүртгэнэ*", 14.4.2-д “*бүх хөрөнгө, хөрөнгө оруулалт, авлага*" гэж заасантай нийцэхгүй, санхүүгийн тайлангийн иж бүрэн байх гэсэн батламж мэдэгдлийг хангахгүй байна.

2. Тайлант хугацаанд аймгийн ЗДТГ Сангийн яамны хоорондын тооцоогоор "Чойбалсан хөгжил" ОНӨААТҮГ-ын 235.0 сая төгрөгийн урт хугацаат өр төлбөрийг төлж барагдуулсныг тайлан бүртгэлд тусгаагүй байна. Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 15.2-д "Нягтлан бодох бүртгэлийн алдааг алдаа гарсан үеийн санхүүгийн тайланд тусгах замаар залруулна" гэж заасны дагуу залруулга хийсэн.

3. Санхүүгийн хяналт, дотоод аудитын албаны хяналт шалгалтаар тогтоосон 3.5 сая төгрөг, Төрийн аудитын газрын өмнөх оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар тогтоосон 2.1 сая төгрөгийн төлбөрийн актыг санхүүгийн тайлан бүртгэлд хувь хүмүүсээс авах авлага, байгууллагад төлөх өр төлбөрөөр тусгасан байна. Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 15.2-д "Нягтлан бодох бүртгэлийн алдааг алдаа гарсан үеийн санхүүгийн тайланд тусгах замаар залруулна" гэж заасны дагуу залруулга хийсэн.

Аудитаар нийт 150,271.5 мянган төгрөгийн 8 зөрчил[2] илэрснээс, 565.3 мянган төгрөгийн 1 төлбөрийн акт тогтоож, 147,592.2 мянган төгрөгийн 2 албан шаардлага, 4 зөвлөмж, 2,114.0 мянган төгрөгийн хариуцлага тооцох 1 албан шаардлага хүргүүлж ажиллалаа.

3.1 Төлбөрийн акт

Ур чадварын нэмэгдлийг холбогдох хууль, журамд заасан шалгуур үзүүлэлт хангаагүй хүнд олгосон байна. Энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 41 дүгээр зүйлийн 41.2 дахь “*Бүх шатны төсвийн захирагч төсвийн хэрэгжилтийн талаар дараах үүрэг хүлээнэ”,* 41.2.2-д “*батлагдсан төсвийн хүрээнд зарлага гаргах*” гэж заасныг зөрчсөн Нийцсэн бөгөөд зохистой байх гэсэн батламж мэдэгдлийг хангахгүй байна.

3.2 Албан шаардлага

1. Өмнөх аудитаар тус байгууллагад 173.8 сая төгрөгийн 2 зөвлөмж, 3,654.4 сая төгрөгийн 11 албан шаардлага, 8,548.4 сая төгрөгийн 3 төлбөрийн акт тогтоосон байна. Тайлант хугацаанд 2.1 сая төгрөгийн 2 төлбөрийн актыг тогтоосон хугацаанд барагдуулаагүй байна. Төрийн аудитын тухай хуулийн 42 дугаар зүйлийн 42.1-т “Энэ хуулийн 16 дугаар зүйлд заасан этгээд, хүчин төгөлдөр болсон албан шаардлага, төлбөрийн актыг хугацаанд нь биелүүлээгүй, аудитын үйл ажиллагаанд саад учруулсан, санхүүгийн тайлангийн аудитаар сөрөг дүгнэлт авсан, хуулиар хориглосон үйл ажиллагаа явуулсан, албан үүргээ биелүүлээгүй, албан тушаалын бүрэн эрхээ хэтрүүлсэн нь аудитаар илэрсэн бол тухайн албан хаагчид сахилгын шийтгэл ногдуулах үндэслэл болно” гэж заасан байна.

2. Тайлант онд 147.5 сая төгрөгийн худалдан авалтыг хуульд заасны дагуу худалдан авах сонгон шалгаруулалт зохион байгуулалгүй шууд гэрээ байгуулан авсан байна. Энэ нь Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 14.5. "Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хуулийн дагуу зохион байгуулах худалдан авах ажиллагааны сонгон шалгаруулалтыг цахимаар зарлана”, Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, үйлчилгээ худалдан авах тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.2 дахь “*Энэ хуулийн 8.1.1-д заасан босго үнээс дээш төсөвт өртөгтэй бараа, ажил, үйлчилгээг худалдан авахад энэ хуульд өөрөөр заагаагүй бол нээлттэй тендер шалгаруулалтын журмыг хэрэглэнэ*” гэсэн заалтуудыг хэрэгжүүлж ажиллаагүй байна.

3. Тайлант онд ТУЗ нь 2 удаа хуралдаж, гишүүд нь тус байгууллагаас 38.3 сая төгрөгийн урамшуулал авсан байна. Энэ нь Компанийн тухай хуулийн 80 дугаар зүйлийн 80.1 дэх “*Компанийн дүрэмд өөрөөр заагаагүй бол төлөөлөн удирдах зөвлөлийн хурлыг сард нэг*

[2] Хүчин төгөлдөр үйлчилж буй хууль тогтоомжид харшлах байгууллага, түүний удирдлага, байгууллагад ажилладаг бусад хувь хүний санаатай болон санамсаргүй үйлдэл, эс үйлдэл.

удаа хуралдуулах бөгөөд шаардлагатай гэж үзвэл нэмэлт хурал хийж болно”, “Чойбалсан хөгжил” ОНӨААТҮГ-ын Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2022 оны 4 дүгээр тогтоолоор батлагдсан “*Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн ажиллах журам*"-ын 2.1 дэх "*Төлөөлөн удирдах зөвлөлөөс үйл ажиллагаагаа хэрэгжүүлэх үндсэн хэлбэр нь Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн хурал байна*", 2.2-д “*Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн ээлжит хурлыг сард нэгээс доошгүй удаа хуралдуулна*" 2.2.1-д "*Хурлын ирцийг нарийн бичгийн дарга бүртгэнэ. Төлөөлөн удирдах зөвлөлд ажилласан бүртгэлийг үндэслэн сар бүр урамшуулал олгох .....*" гэсэн заалтуудыг хэрэгжүүлж ажиллаагүй байна.

3.3 Зөвлөмж

Цаашид анхаарвал зохих асуудлыг тэргүүлэх ач холбогдлын дараалаар эрэмбэлэн харуулав. Үүнд:

1. Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилттэй холбоотой асуудал

<u>Илрүүлэлт</u>: Shilendans.gov.mn цахим хуудсанд хандив тусламжийн орлого, зарцуулалтын тайлан, дараа жилийн зорилтот түвшин, гүйцэтгэлийн хэтрэлт, хэмнэлтийн шалтгаан, хөрөнгийн зардал, хөрөнгө оруулалтын арга хэмжээ, өр авлага үүсгэсэн аливаа шийдвэр зэрэг 7 мэдээллийг байршуулаагүй байна. Энэ нь Шилэн дансны тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1.2-т "хагас жилийн төсвийн гүйцэтгэлийг жил бүрийн 08 дугаар сарын 15-ны өдрийн дотор, өмнөх оны төсвийн гүйцэтгэлийг жил бүрийн 04 дүгээр сарын 25-ны өдрийн дотор, сар, улирлын гүйцэтгэлийг дараа сарын 08-ны өдрийн дотор", 6.1.3-д "дараа жилийн төсвийн төслийг жил бүрийн 09 дүгээр сарын 15-ны өдрийн дотор", 6.1.6-д "төсвийн хэмнэлт, хэтрэлт, түүний шалтгааны тайлбарыг улирал бүр", 6.3.5-д "хандив, тусламжийн хэмжээ, түүний зарцуулалт", 6.3.7-д "хөрөнгө оруулалтын зарлага, санхүүжилтийг төсөл, обьект тус бүрээр", 6.4.8-д "бонд, зээл, өрийн бичиг, баталгаа, түүнтэй адилтгах санхүүгийн бусад хэрэгсэл, төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн гэрээ, төсөв, өмч, хөрөнгө, мөнгө зарцуулах, өр, авлага үүсгэсэн аливаа шийдвэр" гэж заасантай тус тус нийцэхгүй байна.

<u>Өгсөн зөвлөмж</u>: Шилэн дансны цахим хуудсанд мэдээллийг бүрэн байршуулж байх.

2. Биет бус хөрөнгийн бүртгэлтэй холбоотой асуудал

<u>Илрүүлэлт</u>: Чойбалсан хөгжил ОНӨААТҮГ-ын эзэмшилд буй 3 га мод үржүүлгийн газар нь татан буугдсан "Гэрэлсэтгэмж" ОНӨААТҮГ-ын нэр дээр газрын нэгдсэн санд бүртгэлтэй, газрын гэрчилгээ нь солигдоогүй байна.

<u>Өгсөн зөвлөмж</u>: Газрын гэрчилгээг байгууллагын нэр дээр болгон газрын нэгдсэн санд бүртгүүлэх.

3. Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуулийн хэрэгжилттэй холбоотой асуудал

<u>Илрүүлэлт</u>: "Чойбалсан хөгжил" ОНӨААТҮГ нь Дорнод аймгийн ИТХ-ын 2022 оны 9/04 дүгээр тогтоолын дагуу "Чойбалсан хөгжил" ОНӨҮГ болгохоор Улсын бүртгэлд бүртгүүлээгүй, гэрчилгээнд өөрчлөлт оруулаагүй, байгууллагын дүрмийн сан, хөрөнгийн хэмжээг өөрчлөөгүй байна.

<u>Өгсөн зөвлөмж</u>: Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуулийн дагуу бүртгүүлж, дүрмийн сан, хөрөнгийн хэмжээг өөрчлөх.

4. Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн үйл ажиллагаатай холбоотой асуудал

<u>Илрүүлэлт</u>: Дорнод аймгийн ИТХ-ын 2022 оны 9/05дугаар тогтоолоор "Чойбалсан хөгжил" ОНӨААТҮГ-ын Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүнд төрийн алба хаах насны дээд хязгаар хүрсэн хүн томилогдсон нь Засгийн газрын 2023 оны 84 дүгээр тогтоолоор батлагдсан “Төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдэд төрийн

өмчийн төлөөлөл хэрэгжүүлэх журам”-ын 3.1.7 дахь "төрийн алба хаах насны дээд хязгаарт хүрээгүй байх" гэсэн шаардлагыг хангахгүй байна

<u>Өгсөн зөвлөмж</u>: Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн үйл ажиллагааг хууль, журам нийцүүлэн ажиллах.

Дээрх зөвлөмжийн мөрөөр авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөг Төрийн аудитын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.5-д заасны дагуу “Шалгагдагч этгээд болон холбогдох бусад албан тушаалтан нь энэ хуулийн 20.2-т заасан зөвлөмжийн мөрөөр авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөг аудитын тайланг хүлээн авснаас хойш 30 хоногийн дотор төрийн аудитын байгууллагад ирүүлнэ”. Харин зөвлөмжийн биелэлтийг 2024 оны 7 дугаар сарын 20 -ны өдрийн дотор ирүүлнэ үү.

Аудитын явцад бидэнтэй хамтран ажилласан холбогдох ажилтнуудад талархал илэрхийлье.

4. АУДИТААР ИЛЭРСЭН БУРУУ ИЛЭРХИЙЛЛИЙН НЭГТГЭЛ

Санхүүгийн тайлангийн аудитын алдааны нэгтгэл

/мянган төгрөгөөр/

Алдааны товч утга	Нийт алдаа		Мэдээллийг тусгахгүй орхигдуулсан		Буруу тусган илэрхийлсэн		Үүнээс				Зөвлөмж	
							Залруулсан		Залруулаагүй			
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн
Байгууллагын эзэмшлийн 1 газрыг бүртгэл тайланд тусгаагүй	1	2,140,000.0	1	2,140,000.0	-	-	1	2,140,000.0	-	-	--	-
Тайлант хугацаанд аймгийн ЗДТГ Сангийн яамны хоорондын тооцоогоор "Чойбалсан хөгжил" ОНӨААТҮГ-ын 235.0 сая төгрөгийн урт хугацаат өр төлбөрийг төлж барагдуулсныг тайлан бүртгэлд тусгаагүй байна.	**1**	**235,033.8**	**1**	**235,033.8**			**1**	**235,033.8**				
Санхүүгийн хяналт, дотоод аудитын албаны хяналт шалгалтаар тогтоосон 3.5 сая төгрөг, Төрийн аудитын газрын өмнөх оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар тогтоосон 2.1 сая төгрөгийн төлбөрийн актыг санхүүгийн тайлан бүртгэлд хувь хүмүүсээс авах авлага, байгууллагад төлөх өр төлбөрөөр тусгасан байна.	**1**	**5,546.4**			**1**	**5,546.4**	**1**	**5,546.4**				
Дүн	**3**	**2,380,580.2**	**2**	**2,375,033.8**	**1**	**5,546.4**	**3**	**2,380,580.2**	**-**	**-**	**-**	**--**

Санхүүгийн тайлангийн аудитын зөрчлийн нэгтгэл

“Чойбалсан хөгжил” орон нутгийн өмчит аж ахуйн тооцоот үйлдвэрийн газрын 2023 оны санхүүгийн тайланд хийсэн аудитын тайлан

/мянган төгрөгөөр/

Зөрчлийн товч утга	Нийт зөрчил		Үүнээс									
			Төлбөрийн акт		Албан шаардлага		Зөвлөмж		Хариуцлага тооцуулах албан шаардлага		Хууль, хяналтын байгууллагад шилжүүлсэн асуудал	
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Албан тушаалтны тоо	Тоо	Дүн
Ур чадварын нэмэгдлийг холбогдох хууль, журамд заасан шалгуур үзүүлэлт хангаагүй хүнд олгосон байна.	1	565.3.0	1	565.3.0								
Тайлант хугацаанд 2.1 сая төгрөгийн 2 төлбөрийн актыг тогтоосон хугацаанд барагдуулаагүй байна.	1	2,114.0							1	2,114.0		
Тайлант онд ТУЗ нь 2 удаа хуралдаж, гишүүд нь тус байгууллагаас 38.3 сая төгрөгийн урамшуулал авсан байна.	1				1							
Чойбалсан хөгжил ОНӨААТҮГ-ын эзэмшилд буй 3 га мод үржүүлгийн газар нь татан буугдсан "Гэрэлсэтгэмж" ОНӨААТҮГ-ын нэр дээр газрын нэгдсэн санд бүртгэлтэй, газрын гэрчилгээ нь солигдоогүй байна.	1						1					
: "Чойбалсан хөгжил" ОНӨААТҮГ нь Дорнод аймгийн ИТХ-ын 2022 оны 9/04 дүгээр тогтоолын дагуу "Чойбалсан хөгжил" ОНӨҮГ болгохоор Улсын бүртгэлд бүртгүүлээгүй, гэрчилгээнд өөрчлөлт оруулаагүй, байгууллагын дүрмийн сан, хөрөнгийн хэмжээг өөрчлөөгүй байна.	1						1					
Дорнод аймгийн ИТХ-ын 2022 оны 9/05дугаар тогтоолоор "Чойбалсан хөгжил" ОНӨААТҮГ-ын Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүнд төрийн алба хаах	1						1					

насны дээд хязгаар хүрсэн хүн томилогдсон											
Дүн	6	2,679.3	1	565.3.0	1	-	3	-	1	2,114.0	-	-

Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал

/мянган төгрөгөөр

Зөрчлийн товч утга	Нийт зөрчил		Үүнээс					
			Төлбөрийн акт		Албан шаардлага		Зөвлөмж	
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн
Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилттэй холбоотой зөрчил								
Shilendans.gov.mn цахим хуудсанд хандив тусламжийн орлого, зарцуулалтын тайлан, дараа жилийн зорилтот түвшин, гүйцэтгэлийн хэтрэлт, хэмнэлтийн шалтгаан, хөрөнгийн зардал, хөрөнгө оруулалтын арга хэмжээ, өр авлага үүсгэсэн аливаа шийдвэр зэрэг 7 мэдээллийг оруулаагүй байна.	1	-	-	-	-	-	1	-
Дүн	1	-	-	-	-	-	1	-
Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн хэрэгжилттэй холбоотой зөрчил								
Тайлант онд 147.5 сая төгрөгийн худалдан авалтыг хуульд заасны дагуу худалдан авах сонгон шалгаруулалт зохион байгуулалгүй шууд гэрээ байгуулан авсан байна.	1	147,592.2	-	-	1	147,592.2	-	-
Дүн	1	147,592.2	-	-	1	147,592.2	-	-